עין משפט נר מצוה

לו א מיי׳ פי״ז מהלכות מעה״ק הלכה יב יג:
לז ב מיי׳ פי״ד מהלכות מעה״ק הלכה א ופי״ז הלכה יב:
לח ג מיי׳ פי״ד מהל׳ מעה״ק הלכה כ:
לט ד מיי׳ פי״ג מהלכות מעה״ק הלכה א ופי״ד הלכה ג:
א ה מיי׳ פי״ז מהל׳ מעה״ק הלכה ז:
ב ו ז מיי׳ שם הלכה ה:
ג ח מיי׳ שם הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְנֶפֶשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַיְיָ סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבֹנָה: ויקרא ב א

2. אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא א ג

3. אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַייָ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם: במדבר כט לט

4. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַייָ לְעֹלָה: ויקרא כב יח

◆

מיבעיא לי מאי גברא לשני פרים קא מכוין ועד דממלי להו לא קרבי או [א]דלמא לשני אילים וכבש אחד קמכווין תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא מאי תיקו:

מתני׳ [ב]מתנדבין יין [א]ואין מתנדבין שמן דברי רבי עקיבא רבי טרפון אומר מתנדבין שמן אמר רבי טרפון מה מצינו [ה] ביין שהוא בא חובה ובא נדבה אף שמן שהוא בא חובה בא נדבה אמר לו רבי עקיבא לא אם אמרת ביין שכן קרב עם חובתו בפני עצמו תאמר בשמן שאינו קרב עם חובתו בפני עצמו [ג]אין שנים מתנדבין עשרון אחד [ד]אבל מתנדבין עולה ושלמים [ב] ועוף אפי׳ פרידה אחת:

גמ׳ אמר [ג]רבא מדברי שניהם נלמוד מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום פשיטא מהו דתימא מנחת נדבה גלי בה רחמנא הני חמשה מנחות אין טפי לא קמ״ל הני מילי בסתמא אבל היכא דפריש פריש: אין שנים מתנדבין: מאי טעמא אילימא משום דכתיב [1]תקריב עולה נמי הא כתיב [2]יקריב אלא עולה מאי טעמא דכתיב [3]לעולותיכם מנחה נמי הא כתיב [3]למנחותיכם אלא משום דכתיב בה [ד][1]נפש תניא נמי הכי רבי אומר [4]אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה׳ הכל באין בשותפות לא סילק הכתוב [ה]אלא מנחה שנאמר נפש אמר ר׳ יצחק מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש אמר הקדוש ברוך הוא מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני א״ר יצחק מה נשתנית מנחה שנאמר בה חמשה מיני טיגון הללו משל למלך בשר ודם שעשה לו אוהבו סעודה ויודע בו שהוא עני אמר לו עשה לי מן חמשה מיני טיגון כדי שאהנה ממך:

הדרן עלך המנחות והנסכים

הרי [ה]עלי עשרון יביא [ו] אחד עשרונות יביא [ז] שנים פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרון [ו]הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה רבי יהודה אומר יביא מנחת הסולת שהיא מיוחדת שבמנחות [ז]מנחה או מין המנחה יביא אחת מנחות או מין מנחות יביא שתים פירשתי ואיני יודע איזה מהן פירשתי יביא חמשתן [ח]פירשתי מנחה של עשרונים ואיני יודע כמה פירשתי יביא ששים עשרון רבי אומר יביא מנחות של עשרונות מאחד [ה] ועד ששים: **גמ׳** פשיטא עשרונות יביא שתים איצטריכא ליה הא נמי פשיטא מיעוט עשרונות שתים [ט]איצטריכא ליה: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרון: מאן תנא אמר חזקיה דלא כרבי דאי רבי האמר יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי באומר פירשתי עשרונות אבל לא קבעתים בכלי (א) דמייתי שיתין עשרונות בשיתין מאני: הרי עלי מנחה יביא איזהו שירצה [וכו׳]: תנא הואיל ופתח בו הכתוב תחלה אלא מעתה האומר הרי עלי עולה יביא בן בקר הואיל ופתח בו הכתוב
תחלה

מיבעיא לי מאי גברא לשני פרים איכוין ועד דממלי להו. לי״ב לוגין לא קרבי דהא יש קבע לנסכים ולא אמרינן ליקרבו שמנה לוגין לשני אילים ושלשה לוגין לכבש אחד או דלמא למנחה הראויה לשני אילים וכבש איכוין: ה״ג **תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא.** כלומר מי הוי אורחא ו] לאינדובי או לא: **מתנ׳ מתנדבין יין.** בלא שמן וסלת ומנסכו לשיתין בפני עצמו ואין מתנדבין שמן בלא סלת ויין: **מתנדבין שמן.** וקומצו ומקטיר הקומץ ושיריו נאכלין: **מה מצינו כו׳.** דאמרן לעיל [ע״א] אזרח [במדבר טו] מלמד שמתנדבין נסכין ורבי עקיבא מוקי לה ביין ז] (ב)(כדחזינן) כדקתני מתנדבין יין ולא שמן: **אף שמן שהוא בא חובה.** במנחת נסכים בא נדבה(ג) בפני עצמה: **עם חובתו בפני עצמו.** אע״פ שהוא בא חובה עם המנחה אינו מעורב במנחה תאמר בשמן כו׳ וכיון דלא אשכחן ליה דליתי בכלי בפני עצמו השתא נמי לא לייתי: **אפילו פרידה.** אפי׳ גוזל א׳ מתנדבין ח]: **גמ׳ מדברי שניהם נלמד מתנדב אדם מנחת נסכים.** סלת שמן ויין בלא קרבן בכל יום דעד כאן לא פליגי אלא בפני עצמו אבל במעורב עם המנחה לא פליגי: **חמשה מנחות.** סלת ומחבת ומרחשת וחלות ורקיקין אבל רבוכה לא חשיב דאינה באה נדבה אלא בתודה עם הזבח ולאו מנחה היא: **קמ״ל.** ט] הא דהני חשיב ותו לא היכא דאמר מנחה סתם יביא אחת מחמש הללו: **אבל היכא דפריש.** לנסכים פרים: **מאי טעמא.** אין שנים מתנדבין עשרון: **תקריב.** לשון יחיד: **עולותיכם.** לשון רבים: **עני.** דרכו להביא מנחה שאין לו בהמות: **חמשה מיני טיגון.** סלת מחבת ומרחשת וחלות ורקיקין דמנחת מאפה. כל מידי דאית ביה שמן קרי טיגון: **שאהנה ממך.** כלומר שתקובל לפני נהן:

הדרן עלך המנחות והנסכים

הרי עלי עשרון. פירשתי. כמה עשרונים אביא: **ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרונים.** דאי בציר מהכי נדר לא איכפת ליה דמתני י] ואמר כמה שנדרתי יהיו לנדרי והשאר יהא נדבה ובטפי יא] ליכא לספוקי דאין מנחה יחידית יתירה על ששים עשרונים: **הרי עלי מנחה.** סתם: **יביא איזו שירצה.** מחמשה מנחות: יב] **מיוחדת.** מפרש בגמרא(ד): יג] **מין המנחה.** כלומר הרי עלי מנחה או שאמר הרי עלי מין המנחה יביא אחת יד]: **מנחות.** עלי או שאמר מין מנחות עלי יביא שתי מנחות ממין אחד: **פירשתי.** אחת מן המנחות שכתובים בפרשה ואיני יודע אי זה מהן פירשתי כו׳: **פירשתי מנחה.** בכלי אחד של עשרונים: **ואיני יודע כמה.** עשרונים קבעתי בה: **יביא ששים עשרון.** דבטפי מהכי ליכא לספוקי ואי בציר נדר לא איכפת לן דמתני ואמר כמה שפירשתי יהא לנדרי והשאר יהא לנדבה: **רבי אומר.** כיון דאמר מנחה משמע חדא אלמא בכלי אחד קבעה ואם יביא ששים בכלי אחד שמא בציר מהכי נדר והויא מנחה יתירה ולית ליה לרבי קביעותא דמנא מילתא טו] הלכך יביא ששים מנחות מאחד ועד ששים חדא של עשרון וחדא של שתים וחדא של שלש וחדא של ארבע וכן עד ששים דודאי חדא מינייהו נדר ואינך נדבה: **גמ׳ אבל לא קבעתים בכלי אחד.** הלכך יביא ששים עשרונות בששים כלים כל אחד ואחד בפני עצמו טז] והא דקאמר יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים היינו היכא דקבעה בכלי אחד דלא מצי לאיתויי בכלי אחד לא בציר מהכי ולא טפי מהכי הלכך יביא מנחות של עשרונים מאחד ועד ששים דודאי חדא מינייהו נדר: **תנא.** מה טעם יביא מנחת סלת לפי שפתח בה הכתוב תחלה:

מן

מה נשתנית שנאמר בה נפש. דאי משום דאין באה בשותפות הוה ליה למיכתב איש או לשון אחר דמשמע יחיד דוקא: **חמשה** מיני טיגון. לא היה מטגן מנחת סולת מאפה ו] תנור אלא מנחת מחבת ומרחשת לחודייהו אלא קורא טיגון מה שיש בכולו שמן:

הדרן עלך המנחות והנסכים

הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה. פירוש מחמשת מנחות אבל במנחת נסכים לא איכוין אע״ג דמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום דסתמא דעתו אמנחות המפורשות ורגילות לבא בפני עצמן ולא בגלל זבח: **מנחה** מין המנחה. פירוש או אמר מין המנחה:

סימנא

רבינו גרשום

ליחלק כדמפרש במתני׳: אחד עשר מיבעי לי מאי גברא לב׳ פרים קא מיכוין לי״ב לוגין ועד דמלי להו לא קרבי או דלמא וכו׳ תרי מחד מינא. כגון ב׳ אילים וחד מחד מינא כגון כבש אמרי׳ דדעתיה אהכי או דלמא לחד מינא לב׳ פרים ותו לא וצריך למלינהו: מתנדבין יין. נסך בפני עצמו ואין מתנדבין שמן בפני עצמו: ובא נדבה. כדאמרי׳ אזרח מלמד שמתנדב נסכים: שכן קרב עם חובתו בפני (או אינו) [דאינו] מערבו אלא מניחו בפני עצמו בספלים הנקובים הלכך מתנדבין יין בפני עצמו: אין שנים מתנדבין עשרון אחד. משום דכתיב כי תקריב קרבן מנחה תקריב אחד ולא שנים: מדברי שניהם נלמד [מתנדב אדם] מנחת נסכים. מנחה בפני עצמה בלא זבח וקרב עמה נסכים דהא בהא לא פליגי אלא בשמן בפני עצמו. אבל עם המנחה מודי ר׳ עקיבא: מהו דתימא מנחת נדבה גלי רחמנא. בחמש מנחות דהני ה׳ מנחות לחודייהו מייתי נדבה טפי לא: הני מילי בסתמא. כי נדר מנחה בסתם ודאי אינו מביא אלא אחת מחמש אבל אי פירש מנחת נסכים יביא מנחת נסכים: חמשה מיני טיגון. סולת מחבת מרחשת חלות ורקיקין וכל דבר שעשוי בשמן וסולת קרי טיגון:

סליק פירקא

פירשתי בשעה נדר כמה עשרונים הייתי רוצה להביא ואיני יודע מה פירשתי יביא ס׳ עשרונים שיחיד מתנדב מנחה גדולה של ס׳ עשרון ובכלל הגדולה יש אותה שנדר: ולא כר׳ דאמר לקמן קטן והביא גדול לא יצא דלא סבירא ליה דיש בכלל הגדול קטן: דאי ר׳ האמר במתניתין יביא (קטן) מנחה של עשרונים מאחד ועד ששים דכיון דאינו יודע מה פירש שמא אמר מנחה של עשרון אחד ויביא אחת בכלי אחד ושמא מנחה של שני עשרונים או של ג׳ או של ד׳ ואיכא לספוקיה עד ששים מנחות וצריך ששים כלים. אחד של ס׳ ואחד של נ״ט ואחד של נ״ח עד אחד של אחד בא׳: פירשתי עשרונים ואיני יודע כמה אבל ברי לי שלא קבעתים בכלי שלא אמרתי כך וכך בכלי אחד שלא הזכיר כלי וליכא למימר קטן והביא גדול הכא. ואינו צריך להביא אלא ס׳ עשרון בס׳ כלים ותו לא ממה נפשך דאם אמ׳ ס׳ הרי הביא ס׳ וכן מס׳ ועד א׳ הביא מה שפירש:

מסורת הש״ס

א) זבחים צו. לא., ב) [זבחים פד. לקמן קז.], ג) [עי׳ תוס׳ זבחים ה: ד״ה נפש], ד) ל״ל פירשתי אלטריכא כו׳. ל״ק, ה) ל״ק מ״ו, ו) [לקמן קה.], ז) [נגל״ל ומאפה],

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ בכלי אחד דמייתי שיתין: (ב) רש״י ד״ה אף שמן וכו׳ בא נדבה הס״ד ואח״כ מ״ה בפני עצמה עם חובתן בא בפני:

גליון הש״ס

גמ׳ אלא מנחה שנאמר נפש. עי׳ זבחים דף ה ע״ב תוס׳ ד״ה נפש:

מוסף רש״י

מתנדב אדם מנחת נסכים. בלא זבח ואף על גב שלא אמרה תורה מנחת כליל אלא הבאה בגלל זבח, היכא דפריש פרים (זבחים פד.). שנאמר בה נפש. לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה (ויקרא ב, א).

הדרן עלך המנחות והנסכים

שיטה מקובצת

א] ביין עיין תוס׳ זבחים (דף צ״א ע״ב): ב] ושלמים ובעוף: ג] יביא אחת: ד] יביא שתים: ה] ועד ששים היינו אלף ושמנה מאות ושלשים כיצד מאלף עד יוד נ״ה א״ט עשר ב״ח עשר ג״ז עשר ד״ו עשר ה״י חמש עשרה עוד מי״א עד עשרים קנ״ה כיצד י״א וי״ט הרי שלשים י״ב וי״ח הרי שלשים י״ג וי״ז הרי שלשים י״ד וט״ז הרי שלשים ט״ו וכ׳ הרי חמשה ושלשים הכל קנ״ה מכ״א עד שלשים רנ״ה כיצד כ״א וכ״ט הרי חמשים כ״ב וכ״ח הרי חמשים כ״ג וכ״ז הרי חמשים כ״ד וכ״ו הרי חמשים כ״ה ושלשים הרי חמשה וחמשים הכל רנ״ה משלשים ועד ארבעים שנ״ה כיצד ל״א ול״ט הרי שבעים ל״ב ול״ח הרי שבעים ל״ג ול״ז הרי שבעים ל״ד ול״ו הרי שבעים ל״ה ומ׳ הרי ע״ה הרי שנ״ה ומאחד וארבעים עד נ׳ תנ״ה מ״א ומ״ט הרי תשעים מ״ב ומ״ח הרי תשעים מ״ג ומ״ז הרי תשעים מ״ד ומ״ו הרי תשעים מ״ה ונ׳ הרי תשעים וחמשה הכל תנ״ה ומנ״א ועד ס׳ תקנ״ה נ״א ונ״ט הרי ק״י נ״ב ונ״ח הרי ק״י נ״ג ונ״ז הרי ק״י נ״ד ונ״ו הרי ק״י נ״ה וס׳ הרי קט״ו הכל תקנ״ה וסימנך נ״ה קנ״ה רנ״ה שנ״ה תנ״ה תקנ״ה ס״ה אלף [ושמנה מאות] ושלשים ועיין בתוס׳ (דף קו:): ו] אורחא לאיתנדובי הכי: ז] כדחזינן דקתני: ח] מתנדבין בין שנים: ט] קמ״ל דהני מילי דחמש והוו: י] דמתני ואומר: יא] ובטפי מהכי: יב] מיוחדת: יג] מנחה בין: יד] אחת מהמנחות האמורות בתורה: טו] מילתא היא: טז] עצמו דהאי דקאמר רבי יביא: